

Dichtbij de natuur

De I Ur och Skur-school Utelek in Linköping, Zweden

In het Zweedse Linköping staat het I Ur och Skur-schooltje 'Utelek' (Buitenspel), voor kleuters van één tot zes jaar. De zintuigen van de kinderen worden zowel binnen- als buitenshuis geprikkeld. 'Buiten vertoeven is niet alleen goed om een frisse neus te halen. We moeten ook een doel hebben', zegt leidster Maria Mowitz. Een portret van een buitenlands opvanginitiatief, waar de beleving van en respect voor de natuur centraal staan.

Het I Ur och Skur-schooltje heeft buiten een grote, gevarieerde speelruimte. Op de helling hebben ouders met natuurmateriaal een avonturenpad gemaakt, dat zich een weg baant tussen de den- en klimbomen. Samen met de gemeente ijverde Maria om het stukje bos binnen de omheining te kunnen behouden. De grote den en de klimboom behoren nu tot de meest favoriete plekken van de kinderen. 'De tuin is aangepast aan verschillende leeftijden en is zowel interessant voor eenjarige als voor vijfjarige', beklemtoont ze.

Achter het huis bevindt zich een indrukwekkende waterconstructie. Hier kunnen de kinderen naar hartelust water oppompen. Een beetje verderop, achter een haag van gevlochten wilgentakken, staan plantenbakken in verschillende meetkundige vormen. Maria verduidelijkt: 'Elk object heeft verschillende functies. Het komt erop neer na te denken over het materiaal en er met al je fantasie activiteiten rond te verzinnen.'

Smaken & geuren

In vierkanten, rechthoeken, ruiten en driehoeken groeien kruid- en naaldegewassen, bloemen en struiken. Op dit moment staan de vossenbes- en bosbesstruiken in bloei. De namen van de verschillende planten zijn voor de kinderen niet zo belangrijk. Het zijn vooral de smaken en geuren die de interesse opwekken. Ook de blauwe compostvaten, die in de

hoogte verstelbaar zijn, werken goed. Zelfs de allerkleinsten kunnen erbij. 'Als we van kinderen volwassenen willen maken die de natuur en het milieu respecteren, dan moeten we dat natuurgevoel van kleins af aan meegeven', zegt Maria.

'Kinderen moeten volgens ons elke dag toegang krijgen tot de natuur. We willen dat ze zich spontaan in een aangename, stimulerende omgeving kunnen bewegen', verduidelijkt ze. 'We werken binnen en buiten rond allerlei thema's. Zo kan het bos een methode zijn om over democratie na te denken. We streven dan naar het creëren van een gemeenschapsgevoel of een wij-gevoel, bewegingsplezier, of het vergaren van kennis.'

Een paar honderd meter verder stijgt rook op van een vuurtje bij een windscherm. De kinderen bewegen voortdurend, klauteren op grote stenen en glijden van natuurlijke glijbanen. Een jongetje

Kinderopvang in Zweden

Förskola – zoals in dit artikel – zijn kinderdagverblijven voor kinderen van één tot zes jaar. Er is voltijdse opvang in de week, ook voor kinderen met specifieke zorgbehoeften.

Het *familjedaghem* is de opvang bij de opvangouder thuis, voor kinderen van één tot zes jaar. In tegenstelling tot de *förskola*, biedt het *familjedaghem* ook flexibele opvang aan 's avonds en tijdens het weekend.

De *öppen förskola* zijn deeltijdse speelcentra voor één- tot zesjarigen. In de aanloop naar de *grundskolan* (basisschool), lopen kleuters van zes 's ochtends mee in de *förskoleklass*.

probeert op een hoge, smalle steen te klimmen, maar glijdt naar beneden. Na een tijdje legt hij een plank over twee stenen. Hij gaat onder de brug staan en schat de hoogte in. 'We moedigen kinderen aan om verschillende oplossingen te ontdekken', legt Maria uit. 'We tonen hen bijvoorbeeld hoe je creatief gebruik maakt van materiaal om tot een oplossing te komen. Zo leren we hen zelf nadenken. Dit betekent dat wij als leidsters minder focussen op wat wij willen aanleren. We kijken vooral naar strategieën die kinderen gebruiken. Vaak zijn we geneigd om te veel te corrigeren. Maar als je kinderen de kans geeft om hun fantasie te gebruiken, dan zijn ze in staat om zelf oplossingen te vinden.'

Klimmen is leren

Het bos biedt voor ieder kind wat wils: ze kunnen er een activiteit tot een goed einde te brengen. De kinderen vinden altijd wel een grote steen om klimkunsten te oefenen: waar zet ik mijn voeten? Hoe moet ik die plank leggen? Wat moet ik doen om op die grote steen te geraken? De leidsters tillen bewust geen kinderen op die willen klimmen. Ze moedigen hen wel aan om elkaar te helpen. Ook dat is de visie van Utelek. 'Als iemand hulp nodig heeft, zorgen we ervoor dat het talent van een ander kind benadrukt wordt. Zo roepen we bijvoorbeeld de hulp van Lisa in, die goed kan klimmen', vertelt Maria. 'Lisa mag dan het voorbeeld geven en oefenen hoe ze haar ervaring aan andere kinderen doorgeeft.'

Een paar jongens hebben stokken gevonden en beginnen te vechten. Leidster Gabriella hurkt neer en maakt hen erop attent dat wie een lange stok heeft, extra voorzichtig moet zijn. Het gebeurt bewust: 'In plaats van stokken te verbieden, tonen we hoe je ze gebruikt. Dat doen we ook als we nieuw spel materiaal introduceren.'

Gabriella loopt rond en vertelt de spelende kinderen dat er bananen bij het windscherm liggen. Vroeger probeerden de leidsters om de kinderen te verzamelen en een stuk fruit te laten eten. Vaak weigerden ze. Daarom krijgen de kinderen sinds kort fruit tijdens het spel: er is geen echte onderbreking meer. 'Je moet nadenken over het doel. Wil je het spel afbreken of wil je de kinderen een energiestoot geven, zodat ze verder kunnen spelen tot aan het middageten? Wij kiezen voor het laatste.'

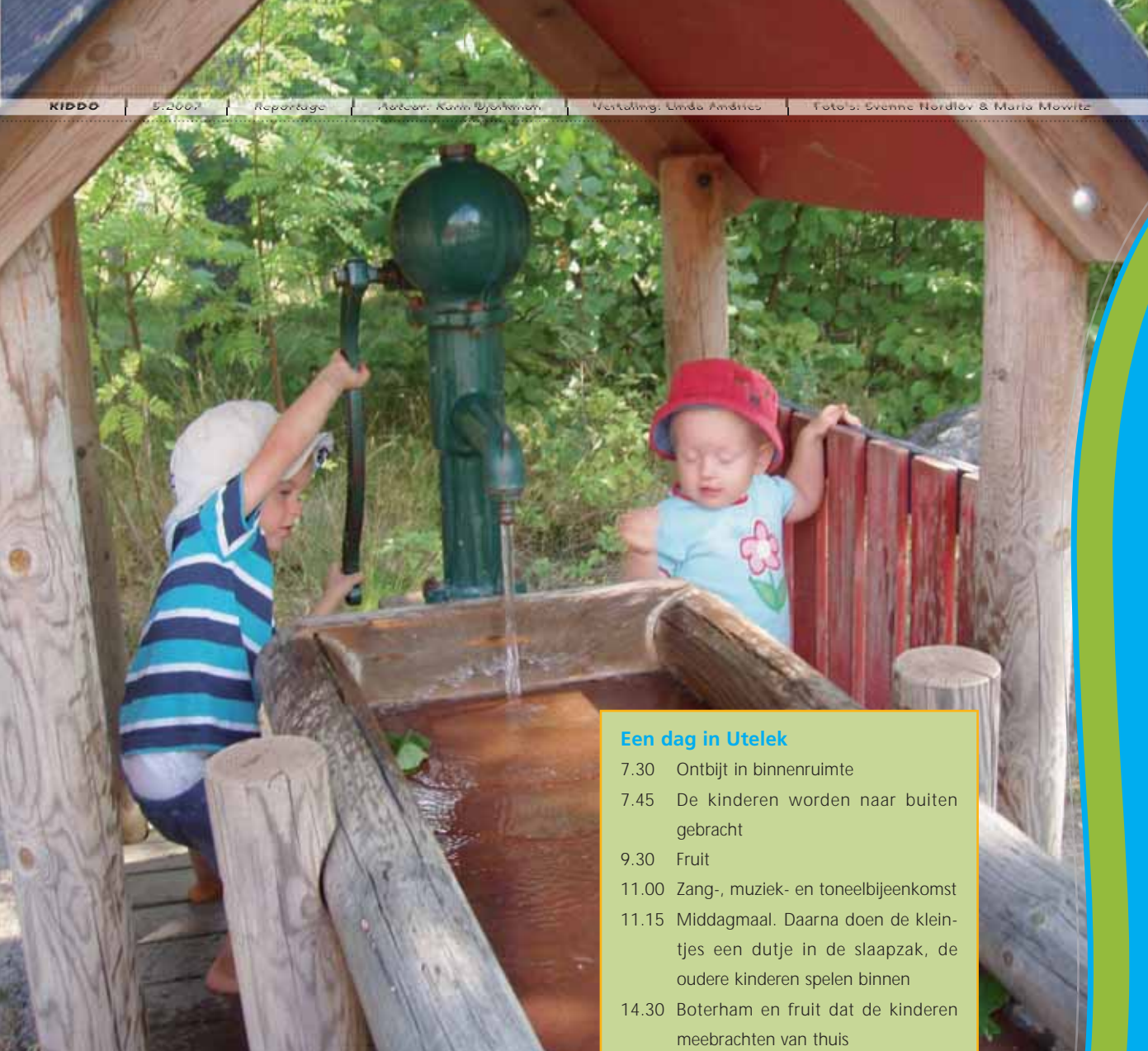
Afgezaagde tafelpoten

Na een lange speeltijd is het tijd om naar binnen te gaan en te eten. Daarna gaan de kleinste kinderen slapen op de bovenverdieping. De ouders krijgen een lange speel pauze binnenshuis. Op de beide verdiepingen zie je sporen van de natuur en van buitenactiviteiten. Zowel de documentatie als het spel materiaal koppelen 'binnen' en 'buiten' aan elkaar. 'We halen de natuur naar binnen en brengen andere dingen naar buiten', legt Maria uit. 'Zo kunnen we bijvoorbeeld werken met de taal in een natuurlijke context.'

In een lokaal hangt ook een natuurschilderij met dieren uit de omgeving: een kikker, een vogel, een haas en lieveheersbeestje. Kinderen kunnen in de blokhut spelen, met houten blokken bouwen, evenwichtsoefeningen doen, hun krachten beproeven of zelfs rekenen. In een ander lokaal spelen enkele jongens aan een tafel die ze zelf bewerkten: ze zaagden de poten af en schilderden er een landschap op. Maria: 'Kinderen weten wat ze nodig hebben in hun spel. Op die manier worden ze zelf ook heel erg enthousiast.'

☀ Het is belangrijk dat kinderen elke dag in de natuur terecht kunnen

Een dag in Utelek

- 7.30 Ontbijt in binnenruimte
- 7.45 De kinderen worden naar buiten gebracht
- 9.30 Fruit
- 11.00 Zang-, muziek- en toneelbijeenkomst
- 11.15 Middagmaal. Daarna doen de kleintjes een dutje in de slaapzak, de oudere kinderen spelen binnen
- 14.30 Boterham en fruit dat de kinderen meebrachten van thuis
- 16.45 Het laatste kind gaat naar huis
- 17.00 De kleuterschool sluit

Het is bijna acht jaar geleden dat Maria en Gabriella met Utelek begonnen. Het rode huis staat in een oud industriegebied met een groenzone. Binnenkort komt hier een nieuw woongebied.

‘Wij wilden ideeën en gedachten uitwerken over wat we gezien, geobserveerd en gedocumenteerd hadden. De enige manier om onze creativiteit tot haar recht te doen komen, was door zelf een schoolje te beginnen’, zegt Maria. ‘Het belangrijkste in Utelek is dat kinderen zien dat ze zelf iets kunnen. Zo voelen ze dat ze competent zijn en dat er rekening met hen wordt gehouden. Als je zelfbewust bent, kan je gemakkelijker leren.’

Maria toont documentatie van een uitstap, waarbij een papa die vogelkenner is, hen vergezelde. De kinderen kregen een enorme interesse voor vogels en geluiden. ‘Ik zei het al: je moet de dingen vanuit het standpunt van het kind leren bekijken. Als ik weet wat kinderen bijvoorbeeld zelf over vogels weten,

dan kan ik daarop verder borduren. Als kinderen in iets geïnteresseerd zijn, zijn ze ook gemotiveerd.’

Ervaringen delen

Maria rondt af met een leerrijke anekdote. Met een groepje kinderen groef ze samen in de aarde en experimenteerde met wat ze vonden. Eén kind praatte erg veel over de activiteit en werkte intensief mee. Een ander kind zei niet zo veel. Maria was er niet zeker van of het kind de opdracht apprecieerde. Toen ze later samen naar de foto's keken en nog eens vertelden wat ze gedaan hadden, bleek dat de stille jongen thuis wel veel gepraat had over zijn ervaringen. ‘Iedereen heeft tijd nodig om na te denken en terug te kunnen komen op iets,’ zegt Maria. ‘Het gaat om een leerproces. Het was boeiend om te zien hoe kinderen op verschillende manieren, dingen opgestoken hadden van het graafexperiment. Daar getuige van zijn, geeft een enorme voldoening.’